

KÁROLYI MIHÁLYNÉ

EMIGRÁCIÓBAN

Károlyi Mihály születésének 80. évfordulója alkalmából Szegeden (a TIT Történelmi Szakosztálya rendezésében) hangzott el a közös harccokra, egy nagy egyéniség tragikus életpályájára emlékező előadás, amelynek második — Károlyi életének kevésbé ismert szakaszáról szóló részét adjuk itt közre a Szerző hozzájárulásával. (A szerk.)

... Amikor a végleges katasztrófa kikerülhetetlenné vált, 1919. július 4-én a tanácskormány segítségével elhagytuk Magyarországot. Akkor nem hittük, hogy 26 év múlva fogunk csak hazatérni. A magyar reakció gyűlölete ebben az időben olyan méreteket öltött, hogy a Nemzeti Casino egynéhány tagja megesküdtött, hogy Károlyit meggyilkolja, ahogy Ausztria földjére lép.

Horthy bevonulása a „bűnös városba” és a fehérterror hírei Prágában értek el, ahonnan szorongó szívvel figyeltük az eseményeket, amelyeknek szörnyűsége jóval felülmúlta képzeletünket. Ezeknek befolyása és a múlt tapasztalatainak hatása alatt Károlyi politikai fejlődésének harmadik stádiumába lépett.

Amikor lemondott az OMGE elnökségéről és a latifundiumok káros rendszere ellen fordult, a feudális rendszert akarta átalakítani modern nyugati polgári demokráciává, a háború alatt mindinkább a szocialista tanok felé hajlott, ez — ahogy láttuk — megerősödött benne kormányzása alatt. A háborús nyomorúság, a hadseregszállítók visszaélései, a nép szenvedése és kizsákmányoltsága olyan rendszer fenntartásának érdekében, amely ellenük volt irányítva, mindinkább balra sodorták.

De az emigráció első évében a fehérterror hatása alatt mindjobban meggyőződött arról, hogy a magyar uralgató osztályt más módszerekkel kell legyőzni, mert meggyőzni nem lehet. Tapasztalatai a szociáldemokratákkal saját kormányzása alatt arra a meggyőződésre bírták, hogy a II. Internacionálé nemhogy meggyöngítené, de megerősíti a kapitalizmust, és hogy saját ízlése ellenére is erőszakra és diktatúrára van szükség, hogy a forradalom első stádiumában eredményt érjünk el. Tisztában volt azzal, hogy Magyarország alkalmatlan terep a politikai demokráciának az ő addigi elképzelése szerinti gyakorlatára, és az osztályharc szükségességéről is meg volt győződve. Így az emigráció Károlyi fejlődésének egy új fázisát jelentette. Most már nemcsak teóriában, hanem gyakorlatilag is érezte, hogy mit jelent a kiváltságos osztályok keretein kívül élni. Mint ahogy mondani szokás: saját bórén. Fájdalmas csalódásai saját osztályában meggyőzték arról, hogy soha semmi körülmények mellett hozzá vissza nem térhet, és hogy ennek a felismerésnek le kell vonja a legmesszebbmenő konzekvenciáit is. Az üldözöttesek, nélkülözések, szenvedések nem törték meg, de megacélozták. Politikai meggyőződése most morális valósággá vált. A legnehezebb körülményeket panasz nélkül viselte el. Mindenről kész volt lemondani, ami a saját kényelmét illette, és materiális gondjainál mindig maga-

Vinkler László rajza